

Påtalejuristers erfaring med bruk av omvendt voldsalarm

Empirisk oppgave

BACHELOROPPPGAVE (OPPGAVE03)

Politihøgskolen

2023

Kand.nr.: 105 og 106

Antall ord: 8926

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	3
<i>Sentrale funn</i>	3
1 Introduksjon	3
1.1 <i>Bakgrunn og avgrensning</i>	3
1.2 <i>Begrepsavklaring</i>	5
2 Metode	7
2.1 <i>Metodisk tilnærming</i>	7
2.2 <i>Forforståelse</i>	8
2.3 <i>Utvalg og rekruttering av informanter</i>	9
2.4 <i>Validitet og reliabilitet</i>	10
2.5 <i>Datainnsamling</i>	11
2.6 <i>Litteratur</i>	13
3 Resultat og diskusjon	14
<i>Opplæring, rutiner og implementering</i>	14
Implementering.....	17
<i>Utfordringer i retten</i>	19
Høy terskel.....	19
Forholdsmessighet	20
Forbudssoner	22
Møtet mellom voldsutsatte og voldsutøver i retten	24
4 Avslutning	26
5 Litteraturliste	28
6 Vedlegg	31
6.1 <i>Vedlegg 1 – Godkjenning NSD</i>	31
6.2 <i>Vedlegg 2 – Samtykkeskjema</i>	33
6.3 <i>Vedlegg 3 – Intervjuguide</i>	36
6.4 <i>Vedlegg 4 – Statistikk fra PIT</i>	39

Sammendrag

Oppgaven skal undersøke erfaringene påtalejurister har med bruken av omvendt voldsalarm (OVA). OVA ble innført som et beskyttelsestiltak i 2013 med formål om å forbedre beskyttelse av personer som har vært utsatt for vold i nære relasjoner. Hensikten med ordningen er å overføre byrden til voldsutøver, ved at det bæres en fotlenke. I alle tilfeller OVA er idømt og iverksatt er det til nå ikke registrert nye trusselsituasjoner. I 2019 kom riksadvokaten med et rundskriv som skulle bidra til økt nedleggelse av påstand om OVA. Det er nå ti år siden ordningen trådte i kraft, og det finnes kun 84 rettskraftige dommer (se vedlegg 4) med OVA. Vi har undersøkt hvilke erfaringer påtalejuristene har rundt OVA ved å intervju et utvalg av informanter.

Sentrale funn

Flere av informantene våre har de siste årene innarbeidet seg bedre rutiner for behandling av saker som kan være aktuelle for OVA. Likevel ønsker flere et opplæringsopplegg for å skape et bedre kompetansegrunnlag. Mange har til nå vært avhengige av ildsjeler og ressurspersoner, som har kunnet veilede dem i arbeidet. Videre tar informantene opp ulike utfordringer som oppstår som påtalejurist i retten med OVA-saker. Alle informantene tar opp at terskelen for idømmelse av OVA er høy. Flere erfarer at de gjentatte ganger ikke får medhold i retten når de nedlegger påstand om OVA. De påpeker at forholdsmessighetsvurderingen ofte blir en utfordring, og at tiltaket blir for inngripende for den som skal idømmes OVA.

1 Introduksjon

1.1 Bakgrunn og avgrensning

Omvendt voldsalarm har dukket opp på Riksadvokatens agenda de siste par årene, og nevnes blant annet i prioriteringsrundskrivet fra både 2022 og 2023. Her nevnes påtalemyndigheten som en ønsket pådriver for bruken av omvendt voldsalarm (Riksadvokaten, 2023, p. 3).

Gjennom teorien og vår forskning har vi oppfattet omvendt voldsalarm som en effektiv og forebyggende ordning hvor byrden overføres til voldsutøver, og er mindre belastende for den voldsutsatte. Det er lite forskning rundt temaet omvendt voldsalarm, og vi har i all hovedsak forholdt oss til rapporten utgitt av Velferdsforskningsinstituttet NOVA som ble publisert i 2020. Vi visste at straffereaksjonen var lite brukt, og mulige årsaker til dette kom frem i rapporten. Fokuset i NOVA-rapporten er bredt, med intervju av alt fra påtaleansvarlige til

voldsutsatte. Vi har valgt å avgrense våre intervjuer til påtalejuristene, og undersøke hva deres erfaringer er og hvordan ordningen har blitt innført.

Omvendt voldsalarm som straffereaksjon ble introdusert i 2013. En oversikt fra PIT – politiets IT-enhet – viser at det totalt har vært 84 rettskraftige dommer i hele landet fra 2013 til 2022. Vi ønsker å se på hvorfor det ikke har blitt tatt i bruk i større grad. Omvendt voldsalarm kan i praksis være aktuelt å vurdere i alle saker der en person er idømt et kontaktforbud. OVA kan foreslås av påtalemyndighet og domstol, og er relevant å ha kunnskap om både for etterforskere, jurister og SARA-koordinatorer. SARA-koordinatorer er de som gjennomfører risikovurderinger i familievoldssaker. I denne oppgaven har vi valgt å kun fokusere på påtalemyndigheten, altså påtalejuristene, og deres erfaring med bruk av omvendt voldsalarm i aktuelle straffesaker. Vår problemstilling blir derfor:

Hva er påtalejuristenes erfaringer med bruk av omvendt voldsalarm?

Tidligere har omvendt voldsalarm blitt idømt i saker som omhandler brannstiftelse og personforfølgelse (Riksadvokaten, 2019, p. 6). Med formål å avgrense oppgaven, har vi derimot valgt å ha fokus på saker som omhandler vold i nære relasjoner. Avgrensingen av oppgaven skjer gjennom et kriterieutvalg for å studere erfaringer knyttet til deltagerne. Dette kriterieutvalget skal optimalisere intervju-bidragene slik at man kan få svar på problemstillingen i størst mulig grad (Tjora, 2010, p. 41). Deltagerne i vår oppgave er derfor påtalejurister som har erfaring med omvendt voldsalarm.

Informantene våre har gjennom intervjuene kommet med flere tema som er høyst aktuelle for videre forskning, som vi likevel har måtte se vekk fra i denne oppgaven på bakgrunn av oppgavens ordbegrensning. I løpet av utformingen av oppgaven har vi og sett hvor viktig implementering og organisasjonsteori er for temaet omvendt voldsalarm. Likevel har vi valgt å ikke rette et for stort fokus på dette i vår oppgave på bakgrunn av valgt problemstilling og ordbegrensning.

Kunnskapsbasert politiarbeid

I Politihøgskolens programplan for 2020-2023 står det om formålet til bacheloroppgaven: “Oppgaven skal fremme kunnskapsbasert politiarbeid og livslang læring” (Politihøgskolen, 2020). Formålet med kunnskapsbasert politiarbeid er blant annet å kunne sette inn bekjempende og forebyggende tiltak i for eksempel det kriminalitetsforebyggende arbeidet

(Barstad & Glasø, 2021, p. 24). En kriminalitetsutfordring vi har bemerket oss er vold i nære relasjoner. Et forebyggende tiltak her vil være omvendt voldsalarm.

Riksadvokaten har gjennom flere år nevnt omvendt voldsalarm som et mulig kriminalitetsforebyggende middel i sine prioriteringsrundskriv, de seneste fra 2022 og 2023, og har ønsket ordningen hyppigere brukt. Påtalemyndigheten pekes ofte ut av riksadvokaten som en ønsket pådriver for ordningen. Ut ifra dette har vi ønsket å se nærmere på hvorfor det angivelig ikke brukes mer, og hva påtalemyndigheten og påtalejuristenes erfaring er. Dette arbeidet kan gjøres gjennom det Barstad og Glasø (2021, p. 24) beskriver som “systematisk og metodisk innhenting av relevant informasjon og kunnskap som så analyseres og ikke minst begrunnes”. Derfor har vi tatt i bruk empirisk forskningsmetode.

Opgavens relevans for oss som politistudenter bygges derfor opp mot riksadvokatens prioriteringsrundskriv og politiloven § 2, som sier at politiet blant annet skal opprettholde den offentlige orden og sikkerhet, forebygge kriminalitet og yte borgerne hjelp og tjenester i faresituasjoner (Politiloven, 1995). Vold i nære relasjoner er og et tema riksadvokaten ønsker fokus på, samt bekjempelse av kriminalitetsutfordringen. Bruken av OVA var senest et tema i media 11.04.2023 (Myrvang et al., 2023), som fremhever aktualiteten av ordningen, samt oppgavens relevans.

1.2 Begrepsavklaring

Vold

Per Isdal definerer vold på denne måten: “Vold er enhver handling rettet mot en annen person, som gjennom at denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får denne personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutter å gjøre noe den vil” Isdal (2000, p. 7). Det er viktig å nevne at det finnes mange typer vold, deriblant fysisk, psykisk og seksuell vold.

Vold i nære relasjoner

Vold i nære relasjoner omhandler vold, trusler og tvang som foregår mellom familie, samboere eller andre nærstående. Straffeloven § 282 forklarer det slik:

Med fengsel inntil 6 år straffes den som ved trusler, tvang, frihetsberøvelse, vold eller andre krenkelser, alvorlig eller gjentatt mishandler

- a. sin nåværende eller tidligere ektefelle eller samboer,
- b. sin eller nåværende eller tidligere ektefelles eller samboers slektning i rett nedstigende linje,
- c. sin slektning i rett oppstigende linje,
- d. noen i sin husstand, eller
- e. noen i sin omsorg (Straffeloven, 2005, §282).

Det benyttes flere ulike begreper i ulik litteratur. I intervjuene vi har gjort med våre informanter brukes blant annet begrepene *vold i nære relasjoner*, *mishandling i nære relasjoner*, og *familievold*. Fra undervisning på skolen og litteratursøk til oppgaven ser vi at begrepet *vold i nære relasjoner* brukes hyppig, og av den grunn har vi valgt å benytte dette i vår oppgave. *Mishandling* er et nyere begrep, og vi har tolket det dit hen at *vold i nære relasjoner* er et begrep som i større grad er forstått i samfunnet.

Voldsutøver og voldsutsatt

I litteraturen og i intervjuene vi har gjennomført er det stor variasjon i hvordan partene omtales. I vår besvarelse har vi valgt å benytte oss av begrepene “voldsutøver” og “voldsutsatt”.

Mobil voldsalarm

Ett av beskyttelsestiltakene i saker som omhandler vold i nære relasjoner er mobil voldsalarm. Det er en elektronisk enhet som er direkte koblet opp mot politiets operasjonssentral og som er utdelt til voldsutsatte i slike saker. Dersom alarmen utløses, vil den voldsutsatte automatisk få kontakt med politiet. På operasjonssentralen får man i tillegg informasjon om trusselsituasjonen og geografisk plassering for den enkelte alarm. Utdelingen av voldsalarm vil skje etter politiets totalvurdering av situasjonen. (Ot.prp. nr. 25, 2008 - 2009)

Omvendt voldsalarm

Omvendt voldsalarm, også kalt kontaktforbud med elektronisk kontroll, er et beskyttelsestiltak innført i 2013 med hensikt å øke voldsutsattes trygghet og flytte byrden fra

voldsutsatt til voldsutøver. I motsetning til mobil voldsalarm, vil det ved bruk av omvendt voldsalarm være voldsutøver som bærer byrdene gjennom begrenset bevegelsesfrihet. Den benyttes som en fotlenke med innebygd GPS. Dersom voldsutøver beveger seg inn i en forhåndsbestemt forbudssone, vil politiet bli varslet og kan få muligheten til å gripe inn før det eventuelle straffbare forholdet skjer (Riksadvokaten, 2019).

SARA

SARA er kort for Spousal Assault Risk Assessment Guide, og er et risikoverktøy som benyttes for å kartlegge og vurdere beskyttelsestiltak i saker med vold i nære relasjoner. Dullum forklarer SARA-koordinaten i sin rapport: “SARA-koordinatorene skal blant annet etablere et forebyggende spor for familievoldssaker i politidistriktet, og sørge for at utførelsen av risikovurdering og risikohåndtering i familievoldssaker er koordinert” (Dullum, 2020, p. 52).

Hjemmelsgrunnlag for idømmelse av OVA

Kontaktforbud med elektronisk kontroll, altså omvendt voldsalarm, er hjemlet i straffeloven §57 (Straffeloven, 2005). Dersom man har begått en straffbar handling, kan man få kontaktforbud hvis det er grunn til å tro at vedkommende vil begå en straffbar handling mot en annen, forfølge eller krenke en annens fred. Dersom det er nødvendig for å overholde kontaktforbudet, kan retten idømme kontaktforbudet med elektronisk kontroll (Straffeloven, 2005, §57).

2 Metode

2.1 Metodisk tilnærming

En empirisk oppgave vil være hensiktsmessig der det finnes lite tidligere forskning på temaet man har valgt å skrive om. Oppgavetypen er i tillegg aktuell dersom man ønsker å gjennomføre egne undersøkelser og skaffe seg egen data (Barstad & Glasø, 2021, p. 144). Vi har valgt å skrive en empirisk oppgave med bakgrunn i dette. Omvendt voldsalarm er en relativt ny ordning, og det finnes svært lite forskning på temaet. En empirisk oppgave er derfor det mest naturlige valg av oppgavetype, for å få tilegnet seg tilstrekkelig datamateriale.

Som Dalland (2017) skriver tar kvalitativ metode sikte på å fange opp mening og opplevelse som ikke lar seg tallfeste eller måle. Vi ønsker å se på erfaringer påtalejurister har om temaet, som hadde vært utfordrende å få svar på i en kvantitativ undersøkelse. Derfor mener vi at en kvalitativ undersøkelse ville dekke en større del av informasjonsbehovet vårt, enn hva en kvantitativ undersøkelse ville ha gjort.

En annen begrunnelse for vårt valg av kvalitativ metode er den begrensede tilgangen til informanter. Det har vært utfordrende å finne et tilstrekkelig antall jurister med erfaring med omvendt voldsalarm. Dette hadde gjort en eventuell kvantitativ undersøkelse mangelfull.

Intervju som metode

Dybdeintervjuer i kvalitative undersøkelser gjennomføres med formål å få frem informantenes meninger, holdninger og erfaringer (Tjora, 2010, p. 114). Vår problemstilling samsvarer dermed i stor grad med det man ønsker å finne ut av gjennom kvalitative undersøkelser.

Kvalitative undersøkelser sies å være preget av innsikt og forståelse, mens kvantitative undersøkelser kjennetegnes av oversikt og forklaring (Tjora, 2010, p. 28). Den kvalitative undersøkelsen gir oss mulighet til å få innsikt i juristenes egne meninger basert på deres erfaringer. Intervjuene vil gi oss grundigere og mer utfyllende svar på vår problemstilling.

2.2 Forforståelse

Forforståelse kan beskrives som oppfatningen man tar med seg til materialet man skal tolke (Olsvik, 2013, p. 111). Det er viktig å være bevisst egen forforståelse, da denne kan påvirke tolkningen av våre funn. Dersom vi vinkler funnene mot våre forutinntatte meninger, vil oppgaven være begrensende og lite objektiv.

Vår oppfatning var fra start at OVA fremsto som et effektivt og forebyggende tiltak i saker om vold i nære relasjoner, med tanke på å overføre byrden fra voldsutsatt til voldsutøver. Slik vi tolker det får politiet bedre tid til å handle for å avverge eventuelle brudd på kontaktforbud eller angrep mot voldsutsatte. En oppfatning gjennom praksisåret og samtaler med andre har vært at dersom voldsutsatte har en mobil voldsalarm, vil skaden allerede ha skjedd i det politiet kommer frem.

Vi har ingen erfaring med omvendt voldsalarm fra praksisåret, og det har i liten grad vært belyst gjennom utdanningen på Politihøgskolen. Før vi startet arbeidet med oppgaven hadde vi overflatekunnskap om ordningen. Vi var klar over at OVA var en relativt ny straffereaksjon, og vi hadde et inntrykk av at den ble svært sjeldent tatt i bruk. Vår forforståelse er formet gjennom at vi har lest oss opp på temaet og gjennom samtaler med andre. Olav Dalland skriver i sin bok: “Selv uten å ville det er det altfor lett å la seg påvirke til bare å se det som kan bekrefte vår forforståelse. For å motvirke denne effekten bør vi lete etter det som kan avkrefte våre forhåndsforklaringer” (Dalland, 2017, p. 58).

2.3 Utvalg og rekruttering av informanter

Utvelgelsen av informanter har basert seg på hovedregelen for utvalg i kvalitative intervjuer. Der velger man informanter som av ulike grunner vil uttale seg på en reflektert måte om temaet (Tjora, 2010, p. 130). Vi ønsket påtalejurister som har kjennskap og erfaring med OVA, og som har jobbet med saker der vurderingen av OVA har vært et tema.

I arbeidet med valg av informanter har vi kontaktet påtaleansvarlig i de aktuelle distriktene, og ble deretter satt i kontakt med potensielle informanter. Vi benyttet oss av en oversikt gitt av PIT (vedlegg 4) viste hvor i landet det hadde blitt nedlagt flest påstander om OVA og rettskraftige dommer. Gjennom utvelgelsen av informantene valgte vi i utgangspunktet å forsøke å finne informanter i de to politidistriktene vi gjennomførte praksisåret i. Vi ønsket å finne tre informanter fra hvert av disse politidistriktene. Grunnet mangel på jurister med erfaring med OVA i de utvalgte distriktene ble ikke dette mulig. Vi kontaktet derfor andre distrikter for å finne en tilstrekkelig mengde informanter med erfaring rundt temaet. Vi så en sammenheng mellom aktuelle informanter og tabellen fra PIT (vedlegg 4). Det var lettere å finne informanter i distriktene som hadde flest påstander og dommer med OVA. Vi endte opp med informanter fra fire forskjellige politidistrikt.

Alle seks av informantene våre er kvinner. Vi forsøkte å få tak i mannlige informanter for å få en mer nyansert og variert gruppe med påtalejurister, men dette ble ikke mulig. Blant de aktuelle kandidatene vi fikk tak i, var det betraktelig større andel kvinner enn menn. De få mannlige juristene vi spurte, hadde av praktiske årsaker ikke mulighet til å stille til intervju. Informantenes erfaring varierte fra rundt 4 til 10 år i arbeid som påtalejurist. Det var også variasjon rundt erfaringene med bruk av OVA og antall OVA-saker de hadde jobbet med.

2.4 Validitet og reliabilitet

Reliabilitet

“Med reliabilitet siktes det til hvor *pålitelige* målingene er. Høy reliabilitet betyr at uavhengige målinger skal gi tilnærmet identiske resultater, det vil si at målene har små målefeil” (Halvorsen, 2008, p. 68). I vår oppgave har vi gjennomført en kvalitativ studie, og foretatt intervjuer. Å oppnå tilnærmet identiske resultater, slik som Halvorsen skriver i sin bok, vil være vanskelig å oppnå i slike situasjoner. Vi har produsert en intervjuguide som har vært mal og utgangspunkt for hvert enkelt intervju vi har gjennomført, og informantene har alle fått de samme spørsmålene. Likevel er en intervju prosess i en kvalitativ undersøkelse dynamisk, og svarene vil være ulike fra informant til informant. Dette har medført at enkelte informanter har fått oppfølgingsspørsmål andre informanter ikke har fått. Halvorsen (2008, p. 72) skriver at man i en kvalitativ undersøkelse er mer opptatt av “konsistens”.

Senere i oppgaven vil vi gå nærmere på rekruttering, forberedelser og selve gjennomføringen av intervjuene. Dette vil være med på å belyse gjennomføringsprosessen, og reliabiliteten til oppgaven vår.

Validitet

Validitet omhandler gyldigheten eller nøyaktigheten av datamaterialet. Gyldigheten til en kvalitativ undersøkelse avhenger av at resultatene er representative for fenomenet som undersøkes. Halvorsen (2008, p. 72) skriver dette i sin bok:

Validiteten i kvalitativ forskning som har en mer åpen tilnærming, der en i utgangspunktet ikke benytter seg av talldata (målbare variabler), men av *tekstdata*, sikrer en gjennom å være saklig og pålitelig i sin bruk av metodene for datainnsamling og analyse av dataene. (Halvorsen, 2008, p. 72)

Dette sikres ved å blant annet sørge for et variert utvalg av informanter. Selv om vi har relativt få informanter, var det variasjon i erfaring, bakgrunn og tjenestested. Det var mange likheter med de forskjellige intervjuene, til tross for at de jobber i ulike politidistrikter. Dette bidrar til å styrke gyldigheten. Likevel kan det tenkes at vi hadde funnet nye synspunkter og mer variert informasjon dersom vi hadde intervjuet flere informanter.

Johannessen et al. (2016) skriver i sin bok om *begrepsvaliditet*, og beskriver det slik: “begrepsvaliditet dreier seg om relasjonen mellom det generelle fenomenet som skal

undersøkes, og de konkrete dataene. Er dataene gode (valide) representasjoner av det generelle funnet?” (2016, p. 66). Ettersom vi har intervjuet informanter fra fire forskjellige politidistrikt, er det en større representasjon enn om vi skulle ha forholdt oss til planen om å kun intervju informanter fra to distrikt. Dette kan også knyttes opp mot *ytre validitet*, som handler om at resultatene kan overføres til en større del av Norge, og ikke bare to distrikt. (Johannessen et al., 2016, p. 389). I vår oppgave har vi kun intervjuet informanter blant de politidistriktene som har hatt flest påstander og dommer på OVA, og ingen fra distrikter hvor det har vært lite til ingen erfaring. Dette er en faktor som kan ha påvirkning på resultatenes validitet.

2.5 Datainnsamling

I dette kapitlet vil vi redegjøre for forberedelsene før intervjuene, gjennomføringen av intervjuene og etterarbeidet.

Forberedelser

Vi meldte inn prosjektet til Norsk senter for forskningsdata (NSD) for tillatelse til å lagre personopplysninger og lydopptak fra intervjuene. Godkjennelsen ble mottatt 16.12.22 (vedlegg 1). I forkant lagde vi et samtykkeskjema med formål for prosjektet, hva deltakelse ville innebære og informasjon om ivaretagelse av personvern (vedlegg 2). Samtykkeskjemaet ble sendt ut til deltakerne i forkant av intervjuene, og måtte underskrives før intervjuene begynte.

Vi lagde en intervjuguide for å kunne strukturere intervjuene og ha en mal på hvordan intervjuene skulle gjennomføres (vedlegg 3). På denne måten opprettholdt vi pålitelighet og forutsigbarhet gjennom alle seks intervjuene.

Gjennomføring av intervjuene

Selv om dybdeintervjuer ideelt sett skjer gjennom et møte med informanten ansikt til ansikt, ble det tidlig bestemt at intervjuene skulle foregå over videotjenesten Zoom. Informantene var fra ulike steder i landet, og derfor var eneste mulighet å intervju dem over internett eller telefon. På grunn av ulike tekniske problemer, fikk vi ikke gjennomført intervjuene på Zoom. Det beste alternativet ble da gjennomføring av intervjuene over telefon med Facetime.

Alle informantene fikk en gjennomgang av samtykkeskjema og generelle retningslinjer før intervjuet startet, som for eksempel at vi ikke ønsket opplysninger om tredjeperson. På denne måten var vi sikre på at alt var forstått og ferskt i minne før intervjuet startet. Videre ble informantene stilt spørsmål fra vår intervjuguide (vedlegg 3).

Feilkilder - digitalt intervju

Ved bruk av Facetime i stedet for en vanlig telefonsamtale opprettholdt vi bruken av kroppsspråk og ansiktsmimikk gjennom intervjuprosessen. En ulempe med å gjennomføre intervjuene på denne måten kan være at man misforstår spørsmål og svar, og at det på denne måten begrenser muligheter for god kommunikasjon. En annen konsekvens av telefonintervju er at de kan bli for formelle. Fokuset kan i større grad bli rettet mot intervjuguiden, sammenlignet med et intervju ansikt til ansikt. I intervjuer gjennom fysisk oppmøte kan man få en mer åpen og fri samtale mellom partene (Tjora, 2010, p. 170).

Det finnes imidlertid også positive sider ved å gjennomføre intervjuene over telefon. Det kan for eksempel bidra til følelsen av at anonymiteten blir ivaretatt (Tjora, 2010, p. 170). Et annet poeng er at informantene ikke ser lydopptakeren, slik at de slipper å tenke kontinuerlig at intervjuet blir tatt opp. På denne måten får man en mer avslappet stemning (Tjora, 2010, p. 169).

Etterarbeid

Etter intervjuene ble gjennomført, transkriberte vi dem. På denne måten fikk vi alt datamateriale skriftlig. Slik ble det lettere å systematisere og analysere informasjonen. Ved transkribering har alle gjenkjennbare opplysninger blitt anonymisert, og informantens navn har blitt byttet ut med "informant x" i det vi har startet transkriberingen. Materialet ble transkribert ordrett, men vi fjernet fyllord for at materialet skulle bli lettlest.

I analyseprosessen har vi tatt utgangspunkt i Helga Eggebøs artikkel "Kollektiv kvalitativ analyse" (2020). Intervjuene ble delt oss imellom. Hver for oss merket vi oss tema som gikk igjen blant informantene, før vi byttet intervjuene, og gikk over materialet igjen. Ut fra datamaterialet lagde vi oss etter hvert en oversikt med aktuelle temaer som kunne være aktuell å bruke i oppgaven. Vi benyttet oss av fargekoding for å skille ulike informanter og ulike tema. Etter vi hadde laget en plan på hvilke temaer vi skulle skrive om, gikk vi gjennom

datamaterialet på nytt. Dette for å markere all data som handlet om de utvalgte temaene og for å sikre at vi ikke hadde gått glipp av viktige momenter og innspill fra informantene på de ulike temaene.

Metoden har vært med på å styrke kvaliteten på analyseprosessen fordi vi går over alt datamateriale både hver for oss og sammen. Vi får mulighet til å kontrollere og kvalitetssikre arbeidet til hverandre.

2.6 Litteratur

Som nevnt tidligere er det begrenset med litteratur og forskning rundt bruken av omvendt voldsalarm. Dette reduserer muligheten vi har til å drøfte våre funn opp mot tidligere teori. I søk etter relevant litteratur har vi benyttet Google Scholar, Oria, Idunn og Pia. Vi har gjort søk internasjonalt for å se om det fantes forskning gjort på denne typen straffereaksjon i andre land. Vi har sett at det finnes ulike typer praksis i andre land, som for eksempel Sverige, USA og England. Vi er derimot usikre på om praksisen er den samme som i Norge. Mye av det vi har funnet er utdatert forskning, og forskning der ordningen i større grad er knyttet opp mot fotlenke som alternativ til soning av straff. Vi har derfor valgt å ikke legge for stort fokus på denne forskningen i vår oppgave. Slik unngår vi feiltolkninger.

Hovedkilden vår er datamaterialet vi har samlet inn gjennom intervjuene. På grunn av det begrensede utvalget av litteratur rundt omvendt voldsalarm, har vi gått inn i oppgaven med forståelse for hva slags begrensninger dette har gitt vår oppgave. Vi har likevel hatt god hjelp fra en relativt ny NOVA-rapport fra 2020. Jane Dullum (2020) har evaluert omvendt voldsalarm i saker om vold i nære relasjoner. Den tar for seg forskning om blant annet ordningens virkning og årsaker til at den er lite brukt. Andre kilder er riksadvokatens rundskriv om omvendt voldsalarm (2019) og annet relevant lovverk. Vi har også brukt litteratur opp mot implementering- og organisasjonsteori for å belyse ulike teorier om hvordan ordningen har blitt innført i politiet, og hvordan dette kan ha påvirket hvordan påtalemyndigheten har jobbet med straffereaksjonen.

3 Resultat og diskusjon

I denne delen av oppgaven vil vi presentere våre funn og drøfte dem opp mot teori og oppgavens problemstilling.

Opplæring, rutiner og implementering

I intervjuene har vi spurt informantene om de har fått opplæring eller kursing på OVA. Ingen av våre informanter har fått noe form for formell opplæring og har derfor innhentet kunnskap på andre måter. En av våre informanter sier:

“Jeg har ikke hatt noe kurs i OVA. For min del har det vært litt “learning by doing”, ved at jeg har fått en sak i hendene hvor jeg har sett at det kan være aktuelt å vurdere OVA, og etter det har jeg tilegnet meg kunnskap og erfaring, og snakket med kollega som har vært i lignende saker tidligere”.

De fleste har lest seg opp på temaet selv og snakket med andre jurister som har erfaring med OVA. Noen av dem har hatt fagdager med fokus på OVA, vært med på foredrag og møter, og hatt jevnlig kontakt med pådrivere for ordningen. Likevel kunne flere av informantene ønsket en formell opplæring på OVA, og tror det kunne ha ført til økt bevisstgjøring og bruk. Dullum påpeker også at det mangler et opplæringsprogram på nasjonalt nivå (Dullum, 2020, p. 53).

Vi har heller ikke så mye tid til faglige oppdateringer, og ikke denne typen dypdykk, OVA er jo et voldsomt paradigmeskifte. Jeg kunne tenkt meg at Riksadvokaten hadde tatt opp dette i påtalemøte, og at vi – “Omvendt voldsalarm” – hadde hatt en egen sesjon om dette, og lagt opp til en felles praksis nasjonalt. I stedet for at man må finne opp kruttet på egen hånd. (Dullum, 2020, p. 53).

Innføringen av OVA innebærer en stor endring i måten å tenke på i saker med vold i nære relasjoner, der alt ansvar for varsling og sikkerhet ikke lenger skal tillegges voldsutsatte. En informant fra Dullums (2020) rapport mener at disse store endringene må det lages et felles opplegg på (Dullum, 2020, p. 54).

Det har lenge vært et tema at påtalejurister får lite opplæring. Det stilles stadig flere krav til kompetanse av jurister, og behovet for opplæring øker. De har et stort ansvar for politiets straffesaker. Det har vært en økning av alvorlige straffesaker, og som følge av økt digitalisering har det skjedd en utvikling av kriminalitetsområder over internett de siste årene. Dette har gjort påtalejuristenes oppgaver mer krevende og komplekse. (Politihøgskolen,

2019, p. 6). “For å opprettholde rettsikkerheten og legitimiteten til politi- og påtalemyndighet er det derfor av avgjørende betydning å ha en kompetent og velfungerende påtalemyndighet i politiet.” (Politihøgskolen, 2019, p. 5).

I påtaleanalysen (NOU 2017:5) påpekes det at mye av opplæringen skjer gjennom praktisk arbeid, at man tilegner seg ferdigheter gjennom egen erfaring (NOU 2017:5, p. 150). Denne erfaringslæringen må likevel ses i sammenheng med et kunnskapsgrunnlag med veiledning og tilbakemeldinger for å ha best mulig virkning. Det poengteres at kun mengdetrening kan føre til dårlig yrkesutøvelse (NOU 2017:5, p. 150). Man kan dermed risikere at man innlæres ukorrekt informasjon og arbeidsmetoder fra start og internaliserer dette inn i det videre arbeidet. Får man ikke tilstrekkelig veiledning, kan det påvirke straffesakene.

Å jobbe kunnskapsbasert er en målsetning politiet har. Kjersti Hove (2014) skriver om kunnskapsbasert erfaringslæring, og kommenterer at “ansatte i politiet skal basere sin yrkesutøvelse på den beste tilgjengelige vitenskapelige kunnskap, sammen med egne erfaringer, publikums tilbakemeldinger, føringer fra samfunnet og etiske vurderinger, dokumenterte resultater og kontekstuelle hensyn” (2014, p. 10). Som Liv Finstad (2018, p. 104) skriver i sin bok *Hva er politi?*, ønskes det en kombinasjon av teoretisk og praktisk erfaring for best resultat. Som nevnt tidligere i kapittelet, skrives det i NOU 2017:5 at kun mengdetrening kan føre til dårlig yrkesutøvelse. Sett sammen med målsettingen om å jobbe kunnskapsbasert, vil dette være en god grunn til å etterstrebe opplæring for påtalejuristene. “Legmannskunnskapen, som bygger på hverdagserfaringer og egne og andre arbeidsvaner, lever ikke opp til forventningene om et kunnskapsbasert og kunnskapsstyrt politi” (Finstad, 2018, p. 104).

Til tross for lite eller tilnærmet ingen opplæring, forteller våre informanter om faste rutiner for vurdering av OVA. Flere av informantene fortalte at OVA ble vurdert hver gang det kom inn saker som omhandlet vold i nære relasjoner, og at dette var ren rutine for dem. En informant fortalte:

“Hver gang jeg får inn saker som er vold eller mishandling, trussel mellom nærstående eller sedelighetssaker, så har jeg det i mente og jeg oppretter alltid en aktivitet i Indicia på å vurdere OVA. Det er nettopp for at etterforskningen så tidlig som mulig skal innrettes etter å avklare vilkårene. Det er innarbeidet som en aktivitet for meg, og fungerer veldig godt.”

Flere informanter snakket om at det ble opprettet en fast aktivitet i Indicia – politiets etterretningsregister – på OVA. Andre fikk tilsendt epost fra SARA-koordinatorer dersom det omhandlet en sak om vold i nære relasjoner, som minte dem på å vurdere OVA.

Våre informanter kom med forslag til ulike tiltak de kunne ønske seg i fremtiden. En informant kunne tenke seg en form for spesialisering på OVA, og at man har egne jurister som jobber med det.

“Det er jo et ganske spesifikt område. Det er ikke så lett at man har en sånn type sak én gang i skuddåret.”

Informanten forklarer videre at det juridiske arbeidet i utgangspunktet ikke er så utfordrende, men at det kreves mye fenomenforståelse og erfaring med vold i nære relasjoner for å følge opp sakene på en god måte. I tillegg er etterforskningen av slike saker omfattende og det krever store forberedelser i forkant av en rettssak. Flere av våre informanter har tatt opp hvor tid- og ressurskrevende det er å sette i gang etterforskning opp mot OVA. Våre informanters utsagn underbygges av funnene i NOVA-rapporten. “Særlig oppleves både tid- og ressursmangel som et hinder for at ordningen blir tatt i bruk” (Dullum, 2020, p. 54).

Informanten sa dette:

“Det er jo litt jobb første gangen man skal gjøre det, og alle er jo redd for å igangsette noe som genererer masse arbeid i en enkelt sak, når man har masse saker. Det blir jo et problem. Det tror jeg mange er litt skeptiske til, og meg selv inkludert. Det var tre uker til jeg skulle i lagmannsretten, også kommer dette her også må jeg lese 400 sider om det. Det er stressende.”

Har man én sak med OVA i året, kan ulempen være at man har glemt mye i mellomtiden og at man må lese seg opp på temaet og metodikken for hver gang. Dette kan hindre effektiv tids- og ressursbruk. At det ikke finnes spesialiserte jurister innen området, fremhever samtidig behovet for en felles opplæring for alle jurister, når det viser seg at det kan være tilfeldig hvem som kan få tildelt disse sakene. På denne måten vil juristene ha samme kunnskapsgrunnlag og like gode forutsetninger for å jobbe med sakene. En annen informant påpeker at de trenger helt enkle tiltakskort og sjekklister knyttet til OVA-saker, som inneholder hva man bør gjøre og hva som er viktig å tenke på. Informanten forteller at politiutdannede har veldig mange slike tiltakskort, men at man er dårligere på å lage dette for påtaleseksjonen.

Implementering

Dullum (2020, p. 55) forteller ut fra sine funn at ledelsesforankring oppfattes som et viktig tiltak for å bedre implementere OVA i distriktene. I en casestudie angående organisasjonsutvikling understrekes viktigheten av en initiativtakende leder. “Dersom ingen i teamet skaper retning eller struktur for samhandling er det stor fare for at manglende effektivitet blir resultatet” (Johnsen et al., 2019, p. 166). Riksadvokatens rundskriv om OVA og prioriteringsrundskriv har gjennom flere år blitt brukt som styringsdokumenter som skal motivere og pålegge påtalemyndigheten å implementere OVA i sitt arbeid. En av våre informanter fortalte at hun ofte får e-poster fra ledere om nye rundskriv og retningslinjer. Hun leser dem alltid, men hun er usikker på hvor mye hun lærer og tar innover seg. I artikkelen “Verdibevist politiledelse – En analyse av politilederes verditenkning i et verdibasert ledesperspektiv” nevnes en svensk studie fra 1999 (Ekman, 1999, sitert i Garthus, 2015, p. 159). Der kom det frem at slike rundskriv hadde liten effekt og påvirkning på den konkrete utførelsen av arbeidet. Dette vil si at politiledelsen, med fordel, bør ta seg tid til å kommunisere og veilede førstelinjearbeidere, og ikke bare lene seg på styringsdokumenter (Garthus, 2015, p. 159).

Dette fører oss videre til det som betegnes som “bottom-up” endring. I motsetning til utvikling og endring som starter hos ledelsen, starter endringen her på nederste nivå hos dem som opplever behovet i det daglige. “I avdelinger med dedikert personell ser en ofte endringer som er motivert av behov for tiltak ned i organisasjonen og som over tid inkorporeres i hele organisasjonen” (Johnsen et al., 2019, p. 171). Flere av våre informanter nevner lokale ildsjeler og pådrivere for bruken av OVA i sine politidistrikt. Det vi ser ut fra intervjuene er at dette ofte er SARA-koordinatorer som sitter på stor kunnskap rundt temaet. Flere av informantene meldte å ha innhentet sin kunnskap fra den lokale pådriveren, det de omtaler som *ildsjeler*. I enkelte tilfeller har disse pådriverne blitt brukt som ekspertvitner i retten for å forklare praktisk gjennomføring av straffereaksjonen for retten og dommere.

“Når jeg har ført saker i retten, så har jeg med meg det vitne på tilsigelse. Jeg har sagt at jeg kan redegjøre på et overordnet nivå om hva dette er, og skal dere ha detaljer på alt om hvor langt du kan svømme og kan du surfe, hva hvis det ikke er dekning, og hva med fjellturer? Da må jeg ha med meg en som kan svare på det.”

Våre informanter trekker altså frem disse ildsjelene som en viktig årsak til at de har tilegnet seg kunnskap om ordningen. På denne måten kan vi se likheter mellom funnene fra våre

informanter og tidligere forskning. Mens riksadvokaten har staket ut retning og en start på implementering av noe nytt i en organisasjon som politiet, kan det virke som at de videre behovene har blitt lagt merke til av de som har jobbet med ordningen til daglig. Pådrivere som har sett potensialet ved OVA, som har sørget for støtte og opplæring av jurister og andre kolleger i en ellers tid- og ressurskrevende prosess.

Å starte noe nytt kan være vanskelig, i det som oppfattes som en ellers hektisk hverdag. Dette sa en informant:

“Jeg håper ikke at det er på en måte redsel hos påtale for å bruke det. Det kan nok sitte litt i enda, men det jobber vi i hvertfall veldig med å sette fokus på og motivere til.”

Sørli et al. (2019) tar opp problemstillingen med at ikke alle i en organisasjon alltid er forberedt på endring. “Mens noen er tidlig ute (early adopters), vil andre (late adopters) innta en mer avventende holdning og først endre praksis når innovasjonen har blitt mer anerkjent og utbredt. Det finnes også praktikere som avviser metoder (refusers) selv om mange andre har tatt dem i bruk.” (Sørli et al., 2010, p. 315). En påtaleleder og informant i Dullum sin rapport uttalte: “Jeg har fått høre at påtaleleder ikke har sørget for god nok opplæring, men jeg har savnet den nasjonale driven, dette er en stor omveltning i forhold til at det til nå har vært fornærmede som skal gå med alarmen.” (2020, p. 53). Det kan tolkes som avskrekkende for påtalejurister å ta ansvar og initiativ på noe så nytt og ressurskrevende som OVA. Det etterspørres mer formell opplæring fra flere av våre informanter. Dette fremkommer og fra Dullum sine funn i NOVA-rapporten (2020).

Ved endring og implementering i en organisasjon er det å viktig å ha med seg gode holdninger for endring. Å skape kultur hvor det dyrkes gode holdninger rundt implementering av nye rutiner og ordninger, basert på kunnskap og forskning er viktig. Dette gjelder for både ledelse og ansatte generelt i organisasjonen. (Sørli et al., 2010, p. 316). Sørli et al. (2010) poengterer videre hvor viktig det er med prosedyrer for kvalitetssikring ved gjennomføring av nye ordninger; dette for å unngå det de forklarer som uheldig avdrift eller utvanning av en intervensjon. (2010, pp. 316-317).

Utfordringer i retten

Høy terskel

I Dullums (2020) NOVA-rapport, skriver hun: “Når det gjelder kjennetegn ved sakene, viser evalueringen eksempler på at påtalemyndigheten og domstolene har praktisert en svært høy terskel for bruk av ordningen, og langt høyere enn det som er intendert av lovgiver” (Dullum, 2020, p. 8). Vår informant sa dette:

“Jeg føler at intensjonen med OVA var at det skulle bli gitt i flere saker enn det har blitt til nå.”

Rapporten er i skrivende stund tre år gammel, og etter et økende fokus på OVA, kan det se ut som at juristene har innarbeidet seg bedre rutiner for vurderingen av OVA. “Nye og klare signaler fra Riksadvokaten om i hvilke saker det skal nedlegges påstand om omvendt voldsalarm, kan føre til en senket terskel for å nedlegge påstand om omvendt voldsalarm” (Dullum, 2020, p. 9). Riksadvokatens arbeid med å oppfordre til økt bruk av OVA, kan ha bidratt til å senke terskelen for påtalemyndigheten.

Statistikken fra PIT viser at fra 2014 til 2018, fremkommer det kun noen få påstander og rettskraftige dommer hvert år totalt i landet. Eksempelvis var det fire påstander og to rettskraftige dommer på OVA i 2018. I 2019, året riksadvokaten kom ut med et eget rundskriv om OVA, ser vi en økning ved at det var 17 påstander og seks dommer. I 2020 ser vi en markant økning. Vi ser i tillegg for første gang at alle politidistrikt i landet har lagt ned påstand om OVA. Fra 2020 til 2022 ser vi et omtrentlig gjennomsnitt på 50 påstander og 20 rettskraftige dommer per år (vedlegg 4).

Selv om påtalemyndigheten nå nedlegger påstand om OVA hyppigere enn før, opplever likevel informantene ofte at de får et nei i retten. Flere av informantene undres over om terskelen for å idømme omvendt voldsalarm er for høy for domstolen. En informant forteller:

“Vi har prøvd mye, men ikke fått medhold, og vi lurer på om det er fordi vi har for lav terskel for å påstå det, eller om det er retten som er for streng. Men min oppfatning og min opplevelse er jo at retten ser på OVA som et veldig inngripende tiltak. Og vi har ikke fått noen offisiell tilbakemelding på det, men jeg har jo hørt at retten kanskje synes at vi bruker det for mye. Det ligger litt i sakens natur at vi ikke får medhold. Sånn at vi har nok ulik terskel, hvert fall i mitt distrikt.”

Informanten mener påtalemyndigheten og domstolen har ulik terskel for bruk av OVA, som gjør det utfordrende for påtalemyndigheten å få medhold i retten. Det vil innebære at retten stiller strengere krav til idømmelsen av OVA enn det informanten mener det bør være. I tillegg har informanten inntrykk av at domstolen syns juristene er for ivrige med å nedlegge påstand. Inntrykket de har av domstolen kan påvirke juristenes vurdering i OVA-saker, og kan skape usikkerhet rundt praktiseringen av ordningen. En informant sier:

“Nå har det vært et par ganger vi har fått nei, og det er jo kjempesfarlig å bringe ting inn for retten og få nei. Da kan jo det gi mat til forsvarer.”

En annen sier:

“Vi påtalejurister liker jo å være litt sånn trygge på det vi går i retten med.”

Kan frykten for å få nei i retten føre til at juristene vegrer seg for å ta initiativ til å benytte seg av OVA? En annen informant fortalte om en sak der hun visste på forhånd med stor sannsynlighet at hun ikke kom til å få medhold i retten, og at det da føltes litt demotiverende. Det er vanskelig å finne forskning som forteller noe om hvordan juristene påvirkes av dette. Likevel kan vi se at det finnes en usikkerhet blant flere av våre informanter om hvor terskelen ligger hos domstolen.

“Når man skal lage seg praksis så må man få vite at man har et eksempel på hvor grensen går.”

Forholdsmessighet

Flere av informantene pekte på at årsaken til at de ikke fikk medhold i retten er at dommerne ikke så idømmelsen av OVA som forholdsmessig. En av våre informanter sier:

“Så ser vi jo noen ganger når man har vært i retten, at et problem som kommer opp er forholdsmessighet og nødvendighet, som jo er vilkår for å ilegge, men som ofte kommer litt på spissen.”

Forholdsmessighetsprinsippet er et straffeprosessuelt krav som i OVA-saker vil innebære at behovet for vern av den voldsutsatte må veie opp for de negative virkninger og ulemper inngrepet vil ha for voldsutøver (Dullum, 2020, p. 34). Etter strpl. §170 a, kan omstendigheter som gjør inngrepet uforholdsmessig være “sakens art” eller “forholdene ellers” (Straffeprosessloven, 1981, §170a). “Sakens art” vil handle om hvor alvorlig og

omfattende saken er. “Forholdene ellers” kan omhandle jobb-, familie, og bosituasjon (Fredriksen, 2018, p. 161). Forholdsmessigheten er en stor del av vurderingen om det skal idømmes OVA. En informant sier:

“Da lister de på en måte opp det som taler mot OVA. Det er jo at de må flytte, og må kanskje selge huset sitt. Også opplever jeg også at retten, hvert fall i min sak, var veldig opptatt av det praktiske. Hvem vil hjelpe tiltalte med å flytte tingene sine, hvordan skulle han få råd til en ny plass å bo, ville NAV dekke noe.”

Informanten forteller videre at en ekspert på OVA måtte vitne i retten for å fortelle at kommunen det flyttes til kan dekke utgifter til midlertidig bolig. Hun fortalte at det var veldig fokus på detaljer på hvordan det skulle løses, og at dette er ikke ting man normalt snakker om i en rettsal. Informanten sier:

“I retten har vi jo alle avarter. Noen dommere vil vite akkurat hvordan dette virker. Må man sitte med foten inntil stikkontakten når man lader, eller kan man ta av lenka? Kan man bade? Går det an å vaske håret? Hva med saltvann? Noen skal ha det detaljnivå. Andre er sånn “har du gjort det, har du gjort det, da får du drive med dette uavhengig hvor dritt det er å sitte med foten inntil laderen” Det er så ulik holdning på hva slags informasjon de trenger om det tekniske.”

Informantene erfarer at det er veldig ulikt fra gang til gang, hvor mye informasjon dommerne har behov for om det praktiske rundt fotlenken. For informantene kan det virke banalt å snakke om bading i saltvann i en rettsak som omhandler vold i nære relasjoner.

En annen informant mener at man legger stor vekt på voldsutøvers personlige forhold når man skal ilegge OVA. Dullum (2020) skriver: “Fremdeles kan det virke som om det er behov for en rettslig avklaring av noen spørsmål knyttet til hva domfelte må finne seg i av sideeffekter av å bære alarm” (Dullum, 2020, p. 43). Idømmelsen av OVA er i stor grad en subjektiv vurdering om nødvendighet for at kontaktforbudet skal overholdes. Det er store ulikheter fra sak til sak. Mye avhenger av sakens alvorlighet og både voldsutøvers og voldsutsattes behov. Hva som vil være forholdsmessig i en sak, er ikke nødvendigvis forholdsmessig i en annen. Den subjektive vurderingen er nok en årsak til at det ikke finnes ideelle fasitsvar på hvilke saker OVA skal idømmes og ikke.

Forbudssoner

Flere informanter forteller at utformingen av forbudssonen har stor betydning for forholdsmessighetsvurderingen. Forbudssonen må være stor nok til at politiets utrykningstid tilsier at politiet når frem i tide dersom alarmen utløses (Dullum, 2020, p. 35). “Det er store forskjeller i responstid rundt om i landet, noe som gir utfordringer i forhold til fastsettelse av forbudssonene. Disse kan bli svært ulike i størrelse avhengig av hvor i landet du bor” (Dullum, 2020, p. 37).

En informant forklarer hvordan forholdsmessigheten kan være særlig utfordrende i store byer. For eksempel finnes enkelte jobber kun i den aktuelle byen voldsutøver og voldsutsatte bor i. På denne måten kan det bli uforholdsmessig dersom voldsutøver blir pålagt å flytte og må bytte jobb. Dersom voldsutøver eksempelvis går til medisinsk behandling, kan det skape utfordringer når det finnes få alternativer å velge mellom for å få behandlingen. Informanten opplever at når voldsutøver er tilknyttet sentrale funksjoner som ikke finnes andre steder, blir det ofte uforholdsmessig å sperre personen ute fra hele byen. Samtidig kan det oppstå andre utfordringer med forbudssonen på mindre steder, der det er store avstander og mindre politiresurser. En av informantene har forklart dette:

“Så vidt jeg har skjønt så kan de ha én politibil ledig, og hvis den er på oppdrag så blir utrykningstiden uforholdsmessig lang. Så da er det kanskje ikke forholdsmessig at du må ha en sone på to timer unna fordi de har bare én bil og den er opptatt.”

Det vil innebære at siden politiet potensielt kan være opptatt på andre oppdrag og langt unna, må forbudssonen være ekstra stor, for at det skal være mulig for politiet å nå frem dersom alarmen utløses. Men dersom forbudssonen må utvides betraktelig på grunn av politiets responstid, vil den raskt kunne bli uforholdsmessig stor. En informant har opplevd tilfeller der man har måttet redusere forbudssonen for at den skal kunne bli vurdert forholdsmessig i retten. I disse sakene kan ikke politiet garantere at de rekker frem innen tiden. Voldsutsatte må da til enhver tid ha med seg en telefon og være klar for å få en oppringning med et varsel om at voldsutøver er på vei.

“Da er det på en måte ikke noe vits, tenker jeg da. Da kunne man like gjerne bare hatt en vanlig voldsalarm.”

På denne måten ser vi at dersom forbudssonen ikke er stor nok i forhold til politiets responstid, vil den omvendte voldsalarmen ha liten hensikt og virkning. Utformingen av

forbudssonen blir i stor grad påvirket av om man bor i by eller på land, samtidig som den er basert på hensyn og behov til både voldsutsatte og voldsutøver.

På grunn av manglende forskning på temaet, har vi gjort et forsøk på å undersøke praksisen rundt forbudssoner internasjonalt. Det vi ser er praksis veldig ulik fra hvordan vi anvender omvendt voldsalarm her i Norge. Det er i mye større grad benyttet som for eksempel husarrest eller alternativ til fengselsstraff. Forbudssoner, eller såkalte “exclusion zones”, har blitt omtalt i forskning hvor de har sett på hvordan gjentagende varsling kan påvirke voldsutsatte i saker omhandlet vold i nære relasjoner. Det er heller lite rundt hvordan selve praksisen rundt å *sette en forbudssone* er, slik våre informanter snakker om. For å illustrere dette viser vi til en rapport publisert av den skotske regjeringen (2019) hvor det er snakk om forbudssoner.

One case included in qualitative research from Spain found that repeated alerts by the monitoring system could cause distress to victims. An exclusion zone was set for 500 metres around the victim’s home address but the perpetrator required to go within 400 metres of the address to attend his work. (Scottish Government, 2019, p. 56).

Ut ifra dette kan det tolkes som at arbeidet med forbudssoner ikke blir prioritert eller aktualisert på samme måte som her i Norge. Våre informanter forteller om et system hvor det skal beregnes en sone ut ifra voldsutsatte og voldsutøvers behov, samt tiden det tar for politiet å rykke ut til voldsutsattes adresse i tilfelle av et brudd. Her hjemme – i tilfeller hvor det ikke vil være mulig for voldsutøver å komme seg på jobb uten å bryte forbudssonen, eller at det ikke går an å sette en så lav forbudssone – vil det ofte bli uhensiktsmessig å idømme OVA. En større forbudssone i en større by kan for mange bli hemmende, og gjør at livsnødvendige tilbud – som behandling på spesifikke sykehus – blir utenfor rekkevidde, slik som en av våre informanter beskrev.

Så vel som voldsutøvers perspektiv, er det også viktig å tenke over voldsutsatt perspektiv og behov. Våre informanter forteller om situasjoner i retten hvor forbudssoner har blitt lagt frem, men så fått vite at dette blir uforholdsmessig ovenfor voldsutøver, til tross for flere brudd på besøksforbud og tidligere straffehistorikk. En av våre informanter forteller om en sak fra retten:

“Man legger stor vekt på domfeltes sine personlige forhold når man skal ilegge vilkåret. Og det er litt rart, for om du snur tankegangen som egentlig har vært hele

poenget bak OVA, nemlig at fornærmede ikke skal måtte ha byrden om å måtte flytte. Det ble resultatet i den saken som jeg hadde. Der ble det slik at fornærmede selv sa “neivel, men da må jeg flytte på meg.”

Dullum forteller i sin rapport om alvorlige saker med vold i nære relasjoner hvor en forbudssone har gjort at voldsutøver har måtte flytte, til tross for strenge konsekvenser. “Retten fant at vilkårene for å idømme elektronisk kontroll mot tiltalte åpenbart var tilstede, og fant at påtalemyndighetens forslag til sone var nødvendig av hensyn til fornærmede” (Dullum, 2020, p. 76). Saken Dullum beskriver her, kan på mange vis sammenlignes med de sakene vi har fått illustrert av våre informanter. I en masteroppgave angående elektronisk kontroll ved brudd på besøksforbud, skriver Meslo (2022): “I forarbeidene til straffeloven fremgår det imidlertid at det særlig skal legges vekt på hensynet til fornærmede, og at dette langt på vei må være avgjørende. Hensynet til fornærmede skal derfor i utgangspunktet veie tyngst.” (Meslo, 2022, pp. 21-22). Sakene som Dullum (2020) refererer til, har som Meslo (2022) poengterer, veid voldsutsattes hensyn tyngst.

Møtet mellom voldsutsatte og voldsutøver i retten

Et tema som har blitt nevnt av våre informanter, er møtet mellom voldsutsatte og voldsutøver i retten. Her forteller de om situasjoner hvor voldsutsatte forklarer seg om hva som har skjedd mellom partene i avhør, og gjerne til etterforskere og SARA-koordinator. I det de kommer til retten ønsker de ikke lenger å forklare seg – i flere tilfeller i frykt for hva voldsutøver vil si og gjøre. En av våre informanter forteller:

“Det opplevde jeg i min sak, at det ble lagt veldig stor vekt på hva hun klarte å si i retten. Det er utfordrende, for en person kan si mye til oss utover straffesaken, og til SARA-koordinator og i avhør, men så når de kommer i retten og skal sitte foran den som har utøvd vold, så er det ikke så lett å si de tingene her.”

En annen informant forteller noe av det samme, at voldsutsatte i mange tilfeller ombestemmer seg når de kommer i retten.

“Det er veldig viktig at man tar avhør av fornærmede. For når de står i retten så tør de aldri å si at de ønsker OVA. I retten så ombestemmer de seg nesten alltid, når de står foran utøveren.”

“Jeg tror også at det hadde vært bra med fenomenopplæring i domstolen. Det hadde ikke skadet. Vi føler oss som hobbypsykologer som står der og sier at “fornærmede er redd altså, hun bare tør ikke si det”.

Ut ifra det informantene forklarer kan det tolkes som at voldsutsatte kan være redde for represalier fra voldsutøver. I noen tilfeller opplever de kanskje en følelse av anger over å ha gått til politiet i det hele tatt, og at OVA er for strengt for voldsutøver. Når de da kommer i retten, ønsker de ikke lenger OVA. I en studie gjort av Bakketeig og Dullum (2019, p. 257) var et av spørsmålene hvordan voldsutsatte stilte seg til straff av voldsutøver. I 13 av 23 saker var voldsutsatte negativ eller ambivalent til straff av utøver, mens i de resterende ti sakene var det ønsket med straff av voldsutøver (Bakketeig & Dullum, 2019, p. 257).

En informant opplever og at det stilles store krav til voldsutsatte og at det kan virke som at dommerne kan bli påvirket av hvordan voldsutsatte fremstår i retten.

“Dette er en påstand fra meg, det er jo generelt i retten stor forskjell på om man har med å gjøre med en person som er ressurssterk og oppegående, eller om det er de typiske sårbare gruppene som sitter der. Rusmisbrukere, mer ressursvake grupper som er fornærmede. De får på en måte et svakere vern, fordi de ikke klarer å snakke for seg selv på samme måte som de som er mer ressurssterke.”

Magnussen (2019) spør i boka *Vitnepsykologi 2.0* om retten er bevisst irrasjonelle psykologiske prosesser, og underforståtte sosiale holdninger. Her må det medregnes holdninger mot personer og sosiale og etniske grupper (Magnussen, 2019, p. 277). Det er verdt å nevne at Magnussen videre skriver at man vet lite om hvordan dette faktisk utspiller seg i rettsaker, men at det man tar med seg fra hverdagen lett kan tas med inn i vurderinger som tas i retten (Magnussen, 2019, p. 277). Annika Melinder (2015) skriver i sin artikkel *vitnebevisets psykologiske fallgruver* om hvordan personer oppfattes og tolkes gjennom klær og utseende, men også hvordan de tolker noens troverdighet gjennom kroppsspråk og uttrykk. Hun forteller at vi blir forledet til å bruke våre forutinntatte meninger om folks ulike signalement, og at dette har sitt å si for hvem vi anser som troverdige (Melinder, 2015, p. 489).

Samsvar eller kongruens mellom utsagn og uttrykk er naturligvis ikke kun en påvirkningsfaktor i troverdighetsvurderinger som kun knytter seg til alminnelige

personer som vil kunne opptre som lekdommere i saken. [...] Et interessant funn er at ved en test av fagdommere, som kanskje har fått en noe grundigere opplæring i vitnepsykologi, viser effekten seg å utebli. (Melinder, 2015, p. 490).

Dette samsvarer med funn gjort av Wessel et al. (2006). De gjennomførte en studie hvor det blant annet ble forsket på fagdommere og meddommere, og hvordan de styres av sosiale stereotypier når det kommer til troverdighet i voldtektssaker. Her forteller de at den gjennomsnittlige meddommer styres av sosiale stereotypier. I motsetning til hva forskerne hadde forventet ovenfor fagdommerne, fremsto det ikke som at de ble styrt av de samme stereotypiene i møte med en fornærmet. (Wessel et al., 2006, p. 227).

4 Avslutning

Formålet med oppgaven har vært å undersøke påtalejuristers erfaringer med OVA gjennom et utvalg av informanter. Som en del av vår forskning har vi intervjuet seks påtalejurister, fordelt utover fire politidistrikt. Vi har fokusert på innføringen av ordningen og ulike utfordringer som oppstår i påtalejuristers arbeid med bruken av OVA. Deler av temaet kan knyttes opp mot eksisterende teori og forskning, eksempelvis om implementering- og organisasjonsteori i politiet. Likevel er det sentralt å påpeke at bruken av omvendt voldsalarm i Norge er i liten grad forsket på. Dette sammenfaller med våre erfaringer, og ser behovet for videre forskning på juristenes og domstolenes praktisering av ordningen. I tillegg vil det være hensiktsmessig å forske på effektivitet og virkninger av ordningen, samt voldsutsattes og voldsutøvers erfaringer.

Arbeidet mot OVA er komplekst, og byr på flere utfordringer for påtalejuristene. Det har blitt pekt på at opplæring og god ledelsesstyring er viktige faktorer for kompetanseutvikling, bevisstgjøring og implementering. Til nå har det vært i stor grad opp til hver enkelt påtalejurist å sette seg inn i fremgangsmåten for behandling av OVA i straffesaker – en tid- og ressurskrevende prosess. Flere av våre informanter har etterspurt formell opplæring, og ønsker at dette skal komme fra øverste hold. På denne måten sikrer man likt grunnlag for alle. Ønsket om bedre opplæring gjorde at vi så videre på implementeringen av ordningen. På bakgrunn av denne teorien har vi sett at gode holdninger, godt lederskap og kunnskapsbasert arbeid er nøkkelford for å kunne implementere slike ordninger i en organisasjon. Poenget har ikke vært å konkludere med at opplæring og

implementering har vært utilstrekkelig, men å belyse påtalejuristers erfaringer og meninger, og knytte dem opp mot teori.

En av hovedutfordringene som alle våre informanter nevner, handler om prosessen med å få OVA idømt i retten, og at terskelen er høy. I forbindelse med dette har vi sett et mønster gjennom våre intervju, hvor flere informanter ønsker et kunnskapsløft blant påtalemyndigheten, men også hos domstolen, samt en avklaring på terskelen for idømmelse. Utformingen av forbudssoner nevnes også som problematisk, der voldsutsattes og voldsutøvers behov for bevegelse ofte kommer i konflikt med hverandre.

Etter det påtalejuristene forteller oss, kan møtet mellom voldsutsatt og voldsutøver i retten oppleves som belastende for den voldsutsatte. Informantene våre forteller om flere saker hvor de har kommet i retten, hvor den voldsutsatte plutselig ikke lenger ønsker OVA. Å stå ovenfor voldsutøver i retten og skulle forklare seg om hva som har skjedd kan oppleves som en stor påkjenning. En informant trekker frem hvordan domstolens inntrykk av voldsutsatte avhenger av hvordan personen fremstår og oppfattes i retten.

Som nevnt tidligere var bruken av OVA nylig et tema i media, og vi ser et økende engasjement i samfunnsdebatten. De vi har vært i kontakt med i forbindelse med oppgaven har vært positive til at vi setter fokus på temaet. Det vil bli interessant å se hvordan bruken av OVA utvikler seg i fremtiden.

5 Litteraturliste

- Bakketeig, E., & Dullum, J. (2019). Ønsker voldsutsatte straff for utøver, og hvilken betydning har det for straffesaken? In *Vold i nære relasjoner* (pp. 251-269).
<https://doi.org/doi:10.18261/9788215032320-2019-14>
- Barstad, H. N., & Glasø, K. H. (2021). *Kunnskapsbasert politiarbeid : teori og praksis* (1. utgave. ed.). Gyldendal.
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving* (6. utg. ed.). Gyldendal akademisk.
- Dullum, J. (2020). *Omvendt voldsalarm»: En evaluering av kontaktforbud med elektronisk kontroll (straffeloven § 57) i saker om vold i nære relasjoner*. O. NOVA.
<https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/20.500.12199/6414/NOVA-Rapport-15-2020%20.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Eggebo, H. (2020). Kollektiv kvalitativ analyse. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 4(2), 106-122.
<https://doi.org/10.18261/issn.2535-2512-2020-02-03>
- Finstad, L. (2018). *Hva er politi* (Vol. 67). Universitetsforl.
- Fredriksen, S. (2018). *Innføring i straffeprosess* (4. utg. ed.). Gyldendal.
- Garthus, T. R. (2015). Verdibevist politiledelse - En analyse av politilederes verditenkning i et verdibasert ledelsesperspektiv. *Nordisk politiforskning*, 2(2), 148-166.
<https://doi.org/doi:10.18261/ISSN1894-8693-2015-02-05>
- Halvorsen, K. (2008). *Å forske på samfunnet : en innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (5. utg. ed.). Cappelen akademisk forl.
- Hove, K. (2014). Kunnskapsbasert erfaringslæring. In: Politiet, Endringsprogrammet.
- Isdal, P. (2000). *Meningen med volden* (2. utgave ed.). Kommuneforlaget AS.
- Johannessen, A., Christoffersen, L., & Tufte, P. A. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (4. utgave. ed.). Abstrakt forlag.
- Johnsen, B. H., Espevik, R., & Villanger, R. (2019). Implementering av teamevaluering i operativ avdeling: En case studie av «Bottom-Up» organisasjonsutvikling.
- Magnussen, S. (2019). *Vitnepsykologi 2.0*. Abstrakt.
- Melinder, A. (2015). *Vitnebevisets psykologiske fallgruver*. Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Meslo, M. (2022). *Elektronisk kontroll ved brudd på besøksforbud - En analyse av forslaget om å innføre elektronisk kontroll ved brudd på besøksforbud og forholdet til EMK artikkel 5 og EMK tilleggsprotokoll 4 artikkel 2* [Master, Norges arktiske universitet].
<https://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/25799/thesis.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

- Myrvang, S. E., Vågenes, H., & Quist, C. (2023, 11. april 2023). Vil forebygge partnervold: skal bruke omvendt voldsalarm mer. *VG*. <https://www.vg.no/nyheter/i/abKP15/vil-forebygge-partnervold-skal-bruke-omvendt-voldsalarm-mer>
- NOU 2017:5. (2017). *En påtalemyndighet for fremtiden*. Retrieved from <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2017-5/id2540653/sec19>
- Olsvik, E. H. (2013). *Vitenskapsteori for politiet : tenkemåter for kunnskapsstyrt politiarbeid*. Gyldendal akademisk.
- Ot.prp. nr. 25. (2008 - 2009). *Om loven om endringer i straffeloven og straffeprosessloven (kontaktforbud med elektronisk kontroll, endring av saksbehandlingsreglene for besøksforbud mv.)*. Retrieved from <https://www.regjeringen.no/contentassets/bfcbbae42f7a44e8b234cf77e08b6e4d/no/pdfs/otp200820090025000dddpdfs.pdf>
- Politihøgskolen. (2019). *Rapport om utvikling av studieplan/opplæringsplan for grunnutdanning nytilsatte påtalejurister*. <https://phs.brage.unit.no/phs-xmlui/handle/11250/2982757>
- Programplan bachelor - politiutdanning 2020-2023, (2020). https://www.politihogskolen.no/globalassets/for-studenter/regelverk-og-innholdet-i-bachelor/rammeplan-og-programplaner/programplan-bachelor-politiutdanning-andre-studiear-2020-2023_politihogskolen.pdf
- Lov om politiet (1995). <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1995-08-04-53>
- Riksadvokaten. (2019). *Kontaktforbud med elektronisk kontroll*. (2). Oslo Retrieved from <https://www.riksadvokaten.no/document/okt-bruk-av-omvendt-voldsalarm/>
- Riksadvokaten. (2023). *Mål og prioriteringer for straffesaksbehandlingen i 2023*. (1/2023). Retrieved from <https://www.riksadvokaten.no/wp-content/uploads/2023/02/M%C3%A5l-og-pri-2023-.pdf>
- Scottish Government. (2019). *Electronic monitoring: uses, challenges and successes*. S. C. Directorate. <https://www.gov.scot/binaries/content/documents/govscot/publications/research-and-analysis/2019/04/electronic-monitoring-uses-challenges-successes/documents/electronic-monitoring-uses-challenges-successes/electronic-monitoring-uses-challenges-successes/govscot%3Adocument/electronic-monitoring-uses-challenges-successes.pdf>
- Lov om straff, (2005). <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28>

Lov om rettergangsmåten i straffesaker, (1981). <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1981-05-22-25>

Sørli, M.-A., Ogden, T., Solholm, R., & Olseth, A. (2010). Implementeringskvalitet - om å få tiltak til å virke: En oversikt (Optimizing the quality of implementation in ordinary practise: an integrative approach). *Tidsskrift for norsk psykologforening*, 47, 315-321.

Tjora, A. (2010). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (3. utgave ed.). Gyldendal Norsk Forlag.

Wessel, E., C.B. Drevland, G., Eilertsen, D. E., & Magnussen, S. (2006). Credibility of the Emotional Witness: A Study of Ratings by Court Judges. *Law Hum Behav*, 30, 221-230.

6 Vedlegg

6.1 Vedlegg 1 – Godkjenning NSD

 Sikt

[Meldeskjema](#) / [Hva er politijuristenes erfaringer med bruk av omvendt voldsalarm?](#) / Vurdering

Vurdering av behandling av personopplysninger

Referansenummer 673750	Vurderingstype Automatisk 	Dato 16.12.2022
----------------------------------	---	---------------------------

Prosjekttittel
Hva er politijuristenes erfaringer med bruk av omvendt voldsalarm?

Behandlingsansvarlig institusjon
Politihøgskolen

Prosjektansvarlig
[Redacted]

Student
[Redacted]

Prosjektperiode
02.01.2023 - 31.05.2023

Kategorier personopplysninger
Alminnelige

Lovlig grunnlag
Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 31.05.2023.

[Meldeskjema](#)

Grunnlag for automatisk vurdering

Meldeskjemaet har fått en automatisk vurdering. Det vil si at vurderingen er foretatt maskinelt, basert på informasjonen som er fylt inn i meldeskjemaet. Kun behandling av personopplysninger med lav personvernulempe og risiko får automatisk vurdering. Sentrale kriterier er:

- De registrerte er over 15 år
- Behandlingen omfatter ikke særlige kategorier personopplysninger;
 - Rasemessig eller etnisk opprinnelse
 - Politisk, religiøs eller filosofisk overbevisning
 - Fagforeningsmedlemskap
 - Genetiske data
 - Biometriske data for å entydig identifisere et individ
 - Helseopplysninger
 - Seksuelle forhold eller seksuell orientering
- Behandlingen omfatter ikke opplysninger om straffedommer og lovovertridelser
- Personopplysningene skal ikke behandles utenfor EU/EØS-området, og ingen som befinner seg utenfor EU/EØS skal ha tilgang til personopplysningene
- De registrerte mottar informasjon på forhånd om behandlingen av personopplysningene.

Informasjon til de registrerte (utvalgene) om behandlingen må inneholde

- Den behandlingsansvarliges identitet og kontaktopplysninger
- Kontaktopplysninger til personvernombudet (hvis relevant)
- Formålet med behandlingen av personopplysningene
- Det vitenskapelige formålet (formålet med studien)
- Det lovlige grunnlaget for behandlingen av personopplysningene
- Hvilke personopplysninger som vil bli behandlet, og hvordan de samles inn, eller hvor de hentes fra
- Hvem som vil få tilgang til personopplysningene (kategorier mottakere)
- Hvor lenge personopplysningene vil bli behandlet

- Retten til å trekke samtykket tilbake og øvrige rettigheter

Vi anbefaler å bruke vår [mal til informasjonsskriv](#).

Informasjonssikkerhet

Du må behandle personopplysningene i tråd med retningslinjene for informasjonssikkerhet og lagringsguider ved behandlingsansvarlig institusjon. Institusjonen er ansvarlig for at vilkårene for personvernforordningen artikkel 5.1. d) riktighet, 5. 1. f) integritet og konfidensialitet, og 32 sikkerhet er opplyst.

Vil du delta i forskningsprosjektet

”Hva er politijuristenes erfaringer med bruk av omvendt voldsalarm?”

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å finne ut av hvilke erfaringer politijurister har med bruk av omvendt voldsalarm. I dette skrevet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Dette er en bacheloroppgave, hvor formålet med prosjektet er å samle informasjon som kan gi svar på hvilke erfaringer politijuristene har med bruk av omvendt voldsalarm som straffereaksjon, og hva slags forutsetninger de har for å kunne foreslå omvendt voldsalarm. Vi ønsker også å få vite fordeler og ulemper med omvendt voldsalarm som straffereaksjon. Det vil bli intervjuet 6 politijurister fra to ulike distrikt i landet.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Politihøgskolen er ansvarlig for prosjektet. Veileder på prosjektet er [REDACTED] (Høgskolelektor). Politistudentene [REDACTED] er de som gjennomfører prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta grunnet din stilling som politijurist. Det er fem andre politijurister fra to ulike distrikt som også får forespørsel om å delta i dette prosjektet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Intervjuet vil foregå over Zoom. Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at det vil bli tatt lydopptak av intervjuet, som vil bli transkribert, der utdrag vil bli brukt i bacheloroppgaven. Alt datamateriale vil bli anonymisert og alle gjenkjennelige personopplysninger som fremkommer i intervjuet, vil ikke bli brukt i oppgaven. Selve intervjuet vil ta fra 45-60 minutter å gjennomføre.

Intervjuet inneholder blant annet spørsmål om:

- Har du jobbet med saker hvor omvendt voldsalarm har blitt brukt eller vurdert brukt?
 - Når det har blitt vurdert: hvorfor, hvorfor ikke?
- Hva er dine tanker om omvendt voldsalarm som straffereaksjon?
- Hva skal til for at det i større grad benyttes som straffereaksjon?
- Hva slags muligheter/utfordringer ser juristene ved tiltaket?

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Det er prosjektgruppen, bestående av oss to studenter, og veileder ved Politihøgskolen som vil ha tilgang på disse personopplysningene. Det vil ikke være mulig å identifisere intervjuobjektene og all data vil bli

anonymisert. I intervjuene ønsker vi ikke informasjon om tredjeperson, men kun snakk på generell basis. Identifiserbar informasjon om andre er heller ikke relevant for vår problemstilling.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Slutt dato for prosjektet vil være 31. mai 2023. Etter at prosjektet er avsluttet vil datamaterialet med dine personopplysninger slettes. Lydopptakene vil også bli slettet etter prosjektslutt.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Politihøgskolen har Personverntjenester vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- *Veileder ved Politihøgskolen* [Redacted]

Student [Redacted]

Student [Redacted]

- Vårt personvernombud: [Redacted]

Hvis du har spørsmål knyttet til Personverntjenester sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- Personverntjenester på epost (personverntjenester@sikt.no) eller på telefon: 53 21 15 00.

Med vennlig hilsen

Student:

Student:

Veileder:

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet "*Hva er politijuristenes erfaringer med bruk av omvendt voldsalarm?*", og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

6.3 Vedlegg 3 – Intervjuguide

Tema:	Intervjuspørsmål:	Oppfølgingsspørsmål:
Introduksjon	<p><u>Utdanning:</u></p> <p>Vi ønsker først å høre litt om deg og din arbeidserfaring. Kan du fortelle:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvor lenge har du jobbet som politijurist? <p>Hva slags erfaring, avdeling og type saker du har jobbet med?</p>	
Generelle spørsmål	<p><u>Personlige forutsetninger:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Har dere noen form for kursing eller opplæring i forbindelse med vold i nære/OVA? <p>Dersom de har dette: hva slags, hvor ofte ...</p> <p>Hvor lenge har du jobbet med temaet vold i nære, og spesielt omvendt voldsalarm? Hvor mange saker?</p> <p><u>Juristen sin rolle i vurdering av OVA:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kan du si noe om hva må ligge til grunn for å kunne komme med påstand om OVA? • Hva gjør en sak aktuell for OVA? 	Ved spørsmål om kursing/økt bevisstgjøring rundt bruk av OVA: hva slags tiltak mener du burde vært innført?
Spesifikke spørsmål om tema	<p><u>Bruk av OVA:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Har du jobbet med saker hvor OVA har blitt idømt? <p>Dersom JA, 1 stk.: Kan du fortelle litt, på generell basis, om en sak hvor det ble idømt OVA; hva gjorde det aktuelt å vurdere OVA i dette tilfellet.</p> <p>Kan du si noe om hva som var spesielt med denne saken som gjorde at OVA ble idømt?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Om det har blitt brukt: Hvorfor? • Om det ikke har blitt vurdert: hvorfor ble det ikke vurdert? • Om det ble vurdert, men ikke brukt: hvorfor? • I saker hvor det har blitt vurdert og/eller påstått, men ikke brukt;

	<p>Dersom JA, flere stk.: Hva er likhetstrekket på disse sakene?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Har du jobbet med saker hvor OVA har blitt påstått, men ikke idømt? <p>Kan du si noe om likhetstrekkene ved disse sakene?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hva er din oppfatning av bruken av OVA i ditt politidistrikt? Kan du si noe om hvor ofte OVA blir vurdert i vold i nærsaker? • Vi har sett på statistikk fra PIT over påstander og rettskraftige dommer på OVA. Det varierer fra distrikt til distrikt, men vi tenker at tallet er enda ganske lavt generelt. Har du noen tanker om årsaker til dette? <p><u>Fordeler og ulemper?</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Hva slags muligheter ser du ved bruken av OVA? • Hva slags utfordringer ser du ved bruken av OVA? • Basert på din erfaring, har du noen tanker om hva som skal til for at det i større grad benyttes som straffereaksjon? 	<p>hva er likhetstrekkene i disse sakene?</p>
--	---	---

Avslutning	<ul style="list-style-type: none">• Er det noe vi ikke har spurt om som du tenker kan være relevant eller vil ta opp?• Hvordan opplevde du intervjuet?	
------------	---	--

6.4 Vedlegg 4 – Statistikk fra PIT

År	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		2021		2022		Totalt	
	Rettskr. påstand	Rettskr. dom	Rettskr. påstand	Rettskr. dom	Rettskr. påstand	Rettskr. dom	Rettskr. påstand	Rettskr. dom	Rettskr. påstand	Rettskr. dom	Rettskr. påstand	Rettskr. dom	Rettskr. påstand	Rettskr. dom	Rettskr. påstand	Rettskr. dom	Rettskr. påstand	Rettskr. dom	Totalt påstand	Totalt dom
			1		1		1	1	2	1	6	2	4	2	5	5	2		13	9
		2			4	3	2	2	1	1			14	11	8	4	13	7	51	30
						1			1	1			1		2		4	2	8	3
		1				1					3	1	3	2	11	4	10	4	28	12
		2	1								3	1	1	1	1	2	2	1	9	6
				1	1	1	1	1	1		2	2	9	3	8	2	6		28	9
											1		3	1	1	4	2	1	7	6
											2		2		1	2	2	5	2	
	2	1		1							1		9	1	3		8		23	3
													1	1	1				2	1
													1	1	3	1			4	1
													1	1	1				3	2
Totalt saker	2	1	6	2	5	6	4	4	4	2	17	6	49	23	45	22	49	18	181	84

Kommentarer til tallene

- Tallene for påstand registreres på det tidspunktet PIT får beskjed om at det skal legges ned påstand, eller er lagt ned påstand, om OVA i en straffesak. Det kan altså være avvik fra tidspunktet rapporten viser når påstand ble nedlagt og når straffesaken faktisk ble gjennomført.
- Tallene for rettskraftig dom registrere i året saken er rettskraftig (samme saks registrering av påstand kan ligge i et tidligere år) F.eks.: sak registreres med påstand i 2019 og blir rettskraftig i 2020. Det er altså ikke en-til-en-forhold mellom tallene for påstand og rettskraftig i ett gitt år.
- Tallene baserer seg på informasjon PIT får tilsendt fra politidistriktene. Avvik kan derfor forekomme. Dette gjelder spesielt tall for påstand.
- En rettsprosess tar tid (fra måneder til år). Dette gjør at man bør være forsiktig med å konkludere på hvor mange saker påtale får medhold i basert på siste års påstander.
- OVA ved forelegg er inkludert i tallene. Et forelegg regnes som påstand, og et vedtatt forelegg er å anse som en rettskraftig dom.